

ALTIN YAPRAK

(Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Eğitime Taşradan Bir Bakış)

Fahri KILIÇ-Mehmet SOLAK-Murat TARHAN

Editör: Fahri KILIÇ

BOLU 2016

İÇİNDEKİLER

TABLolar ve GRAFİKLER LİSTESİ	xi
ÖNSÖZ	1
GİRİŞ	3
1. Türkiye’de Süreli Yayınlar ve Dergicilik	3
2. Türkiye Muallimler Birliği	4
3. Bolu Muallimler Birliği	6
4. Altın Yaprak Mecmuası	9
4.1. Altın Yaprak Mecmuası’nın Amacı	9
4.2. Altın Yaprak Mecmuası’nın Şekil ve Muhtevası	10
4.2.1. Altın Yaprak Mecmuası’nın Yazarları ve Yazı Türleri	12
4.2.2. Altın Yaprak Mecmuası’nda Bolu’nun Eğitim-Öğretim Hayatı	18
METİN	
Altın Yaprak Birinci Sayı	25
Mündericât	25
Birlik Tasarrufa ve Yardım Sandığı	27
Birlik Haysiyet Divanı	27
Türk Ocağı	27
Mektepli Hanımlara ve Efendilere	27
Maksadımız	29
Karlarnın İlhamı	31
Terbiye Notları	31
And Merasimi	35
Dokunmayınız, Kırıktır... ..	35
Mina-yı Meksur	37
Abdülhak Hamid İhtifâli	37
Münasebetiyle	37
İslâm’da Mutlakiyet Nasıl Başladı	39
Dilimize Dair	43
Mukâvemet Koşusu	45
Altın Yaprak İkinci Sayı	49
Mündericât	49
Vilayet Maarif Haberleri	51
Vilayette İzcilik Hareketleri	51
Grip ve Mektepler	51
Tayinler	51
Vilayet Maarif Müdüriyetinin Bir Takımı	51

Cuma Tatili Neden Kalktı	53
Cumhuriyet ve Gençlik	55
Makrubar Âlemine Bir Nazar	57
Gecenin Ölümü.....	57
Leyla'nın Duası	63
Dilimize Dair	67
Bolu Türk Ocağı Kongresi	71
Yedek Aza	71
Suallerimiz.....	71
Altın Yaprak Üçüncü Sayı.....	73
Mündericât.....	73
Maarif Haberleri	75
Düzce İzcilerinin Muvasalat ve Avdetleri.....	75
Takdir ve Tecziye	75
Ve Çiçek Aşısı	77
İsyân Karşısında	81
Ağlayan Bahar	81
Vilayetimizde Mektep, Muallim, Talebe Miktarı	83
Yalancının Mumu Yatsıya Kadar Yanar	83
Bir İki Hizmetçi.....	83
Çalışkan Peri.....	85
Düzce Mektupları	87
Açık Muhabere	91
Tarihi Fıkralar.....	91
Suallerimiz.....	93
İstikamet Mağazası	95
Halk Terzihânesi.....	95
Fotoğrafhâne-i Âtîf.....	95
Kunduracı	95
Altın Yaprak Dördüncü Sayı.....	97
Mündericât.....	97
Bolu'da Hayat.....	99
Türk Ocağı Hakkında	99
Birliğin Umumi Merkezinden Gelen Telgraf.....	99
Gülmek	101
Bir İki Söz	103
Giden Sene	105
Semanın İlhamı.....	107
Tarihi Bir Hasbihal	107
Yalancının Mumu	111
Birliğin Yeni Heyeti	115
Bolu'da Hayat.....	115
Teşekkür	115
Mektuplar	117
Suallarımız.....	117
Geçen Sayımızdaki Suallerin Cevabı	117
Menfaatinizi Gözetiniz	117

Altın Yaprak Beşinci Sayı.....	121
Mündericât.....	121
Maârif Haberleri.....	123
Düzce’de Milli ve Dini Bayramlar.....	123
Gülmek.....	125
Mikroplar Âlemine Bir Nazar.....	127
Fenni Bir Hikâye.....	131
Saadet Var Mıdır.....	131
23 Nisan.....	133
Türk Ocağında.....	135
Yaprağımıza.....	135
Ocak Murahhası.....	135
Halk Şiirleri.....	137
İrfan Bey.....	137
Eşyada Sebep Aramak.....	137
Mâba’d.....	139
Düzce’de İhsan Veli Beye.....	141
Çilimli Muallimlerinden Rifat Efendiye.....	143
Muallim Arkadaşlara ve Okuyucularımıza.....	143
Suallerimiz.....	143
İhtiyacı Olanlara Müjde.....	143
İstifadenizi İsterseniz.....	143
Altın Yaprak Altıncı Sayı.....	145
Mündericât.....	145
Maarif Haberleri.....	147
Yangın.....	147
Yalancının Mumundan.....	147
Gülmek.....	149
Üskübi’de Amfi Tiyatro Tetkikatından.....	151
Mikroplar Âlemine Bir Nazar.....	155
Düzce Haberleri.....	157
Halk Şiirlerinden.....	163
Talebe Sütunu.....	163
Mektepliler Arasında Yaprak.....	163
Tatil Dersleri.....	165
Altın Yaprak Yedinci Sayı.....	169
Mündericât.....	169
Cumhuriyet.....	171
Yapılmakta Olan Yollarımız.....	171
Terbiye Notları.....	173
Terbiye İlmi Pedagoji.....	173
Ana Mektebi Yavrularına.....	175
Yoksun Bilirim.....	175
İzcilik.....	177
Eski Türk Milletleri.....	179
Maarif Haberleri.....	183
Dikiş ve Nakış Sergisi.....	183

İlk Kısım Sergisi.....	187
Himmet Umarız.....	189
Açık Muhabere.....	189
Medreseler Satılacak.....	189
İstifadenizi İsterseniz.....	189
Fırsattan İstifade Ediniz.....	191
Fenni Gözlüğe İhtiyacı Olanlara Müjde.....	191
Altın Yaprak Sekizinci Sayı.....	193
Mündericât.....	193
Musiki Muallim Mektebi.....	195
At Koşuları.....	195
Terbiye Notları.....	197
Ay Işığı.....	201
Bolu'nun Geceleri.....	203
Müfettiş Ali Rıza Beyefendi.....	203
Tatil Haftaları.....	205
Unutulmuş Şairlerimizden.....	205
Yalancının Mumundan Mâba'd.....	207
Maarif Haberleri.....	211
Maarif Müdüriyetinden.....	213
Fırsattan İstifade Ediniz.....	215
Fenni Gözlüğe İhtiyacı Olanlara Müjde.....	215
Altın Yaprak Dokuzuncu Sayı.....	217
Mündericât.....	217
Mekteplerimizin Yetiştirdiği Ümidi İstikbâlimizden İki Genç.....	227
Mezarlıkda.....	229
Hayalinin Arkasında.....	229
Merkez ve Gölyüzü İlk Mektepleri Tevzi' Mükâfatı.....	231
Mudurnu'da Tevzi' Mükâfat Merasimi.....	231
Izdırabı Mukaddes.....	233
Efsanemi Dinle Eğer Bir Aşkın Varsa.....	233
Yalnızken.....	235
Maarif Haberleri.....	235
Hediyeli Satış.....	235
Muallim Arkadaşlara.....	237
Fırsattan İstifade Ediniz.....	239
Fenni Gözlüğe İhtiyacı Olanlara Müjde.....	239
Altın Yaprak Onuncu Sayı.....	241
Mündericât.....	241
24 Temmuz Günü.....	245
Bolu'nun Ahval-i İklimiye ve Arziyesi.....	247
Yurdumun Hazin Sesleri.....	251
Hukuk-ı Esasiye'nin Tarihiyesi.....	253
Muallimlerin Yetiştirilmesi ve Terfihi.....	257
Fırsattan İstifade Ediniz.....	263
Fenni Gözlüğe İhtiyacı Olanlara Müjde.....	263

Altın Yaprak On Birinci Sayı.....	265
Bu Sayının Mündericâtı.....	265
Maarif Haberleri.....	267
Kitaplar Hakkında.....	267
Ayın Tarihi.....	267
Derdli.....	267
Terbiye Notları.....	269
İ'tikadlere Dair.....	273
Hukuk-ı Esasiye'nin Tarihçesi.....	277
Türk Bayrağı.....	279
Kıymetli Bâlâ.....	279
Gurûb.....	281
Kara Fatma Hanım.....	281
Bir Daha Görsem.....	281
Düzce Orta Mektebinin İlk Mezunları.....	283
Havaleler Geldi.....	283
Maarif Vekaletinden.....	283
Vilayet Salnamesi.....	285
Altınyaprak'ın Satış Mahalli.....	285
Hazin Bir Üfûl.....	285
Yegâne Ucuz Mal Satan.....	285
Fırsattan İstifade Ediniz.....	287
Fenni Gözlüğe İhtiyacı Olanlara Müjde.....	287
Altın Yaprak On İkinci Sayı.....	289
Bu Sayının Mündericâtı.....	289
Haydi Mektebe.....	291
Böğürtlenler.....	291
Terbiye Notları.....	293
İ'tikadlere Dair.....	297
Türkiye'de Hukuk-ı Esasiye'nin Tarihçesi.....	301
Çocuk Ruhıyatı.....	305
Çocuğun Neşv ü Neması.....	305
Sınıf Muallimliği.....	309
Teşekkür.....	311
Tebrik.....	311
Münhal Muallimlikler.....	311
Altın Yaprak'ın Satış Mahalli.....	311
İ'tizâr.....	311
Ayın Tarihi.....	311
Altın Yaprak On Üçüncü Sayı.....	313
Bu Sayının Mündericâtı.....	313
Bolu Orta Mektep Müdüriyeti'nden.....	315
İhtiyacı Olanlara Tavsiye.....	315
İ'tikadlere Dair.....	317
Çocuk Ruhıyatı.....	323
Türkiye'de Hukuk-ı Esasiye'nin Tarihçesi.....	327
Bolu: Kız Sanayi Mektebi Tarih ve Coğrafya Muallimi.....	331

İmam ve Hatip Mektebi Müdüriyetinden.....	333
Kastamonu Erkek Muallim Mektebine Kayıt ve Kabul Şeraiti	335
SONUÇ	337
KAYNAKÇA	339

ÖNSÖZ

Muallimler Birliği, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden itibaren oluşturulan bir öğretmen örgütlenmesidir. Birlik Cumhuriyet'in ilk yıllarında önemli eğitim faaliyetlerinde bulunmuş ve şubeleri memleketin birçok yerinde açılmıştır. Şubeler Muallimler Birliği'nin amacı doğrultusunda yerel dergiler yayımlamışlardır. Muallimler Birliği'nin Bolu şubesi de *Altın Yaprak* adıyla bir dergi çıkartmıştır. Altın Yaprak Mecmuası'nın orijinal nüshaları günümüzde Milli Kütüphane ve Hakkı Tarık US Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Çalışmada derginin orijinal nüshalarının dijital kopyaları bu kütüphanelerden temin edilmiş, günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Ayrıca derginin eğitim, halk kültürü, tarih, coğrafya, edebiyat alanlarında yapmış olduğu katkılar değerlendirilmiştir.

Bir temel kaynak eser olmasını temmenni ettiğimiz bu çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Altın Yaprak Mecmuası'ndan elde edilen bilgilerden genel bir değerlendirme, ikinci bölümde ise derginin bütün sayılarının günümüz Türkçesine transkripsiyonu yapılmıştır. Transkripsiyon yapılırken dil ve imla yönünden orijinal metne sadık kalınmıştır. Ancak bazı kelimelerde anlatımın ve anlaşılmasının kolay olması için günümüzdeki karşılıkları kullanılmıştır. Örneğin; “Altın” kelimesi orijinal metinde “Altun” olarak geçerken çalışmamızda “*Altın*” olarak ifade edilmiştir. Derginin sayılarında sehven hatalar yapılmıştır. Örneğin; yedinci sayının ilk sayfasında yer alan künye bilgilerinde “Sayı 6” yazılmış ve bu yanlış dergi tarafından okuyucularına bilgi notu olarak aktarılmıştır. Çalışmada metne sadık kalınmış ve bu yanlışlık düzeltilmemiştir. Osmanlıca eserlerin transkripsiyonunu içeren çalışmalarda eski harflerin yeni harflere aktarılması işinin tabiatı gereği bizden kaynaklanan yanlışlar olabileceğini peşinen kabul edip bu konuda okuyucunun eleştirisine ve önerilerine açık olduğumuzu belirtmek isteriz.

Altın Yaprak Mecmuası'nın 1., 2., 3., 4., 5. sayıları Mehmed Solak; 6., 7., 8., 9., 10. sayıları Murat Tarhan; 11., 12., 13. sayıları Fahri Kılıç tarafından transkript edilmiştir. Çalışmada derginin yeni Türk Alfabesi'ne aktarılmasının yanısıra, “Giriş” kısmında derginin genel özellikleri, yazarları ve içerdiği yazılar hakkında bilgiler, tablolar ve grafikler okuyucunun bilgisine sunulmuştur. Osmanlıca yazılmış bu eseri yeni Türk Alfabesi'ne aktararak eğitim tarihine ve Bolu'nun zengin kültürel mirasına katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

Altın Yaprak Mecmuası'nın orijinal baskılarının temin edilmesinde yardımlarını esirgemyen Hakkı Tarık Us Kütüphanesi ve Milli Kütüphane'ye, eserin hazırlanmasında önerileriyle

destek veren arkadaşlarımıza, kitabın basımını gerçekleştiren Siyasal Yayınevi'ne katkılarından dolayı teşekkür ederiz. Bu eser *Abant İzzet Baysal Üniversitesi* Bilimsel Araştırma Projesi kapsamında hazırlanmıştır. Bu nedenle çalışmamızda üniversitemizin bize verdiği desteğe de teşekkür ederiz.

Yazarlar

Fahri KILIÇ
Mehmet SOLAK
Murat TARHAN

Editör

Fahri KILIÇ

GİRİŞ

1. Türkiye’de Süreli Yayınlar ve Dergicilik

Tarihin ve toplumsal yapının üzerine bir takım incelemeler yapılacaksa, başvurulacak ilk kaynaklardan biri, dönemin atmosferinin ve tartışmalarının sosyo-ekonomik ve sosyo-politik görünümünü veren süreli yayınlardır. Süreli yayıncılığın aristokrat kesimini simgeleyen ve kitap ile gazete arasındaki geniş boşluğu dolduran ise dergidir. İçeriksel olduğu kadar görsel olarak da okurların ilgisini çeken ve tarihsel kökleri bakımından *Almanak*lara dayanan dergiler, kamuoyu oluşturma konusunda çok önemlidir. Geçen belli bir sürecin siyasal, ekonomik, toplumsal, bilimsel, sanatsal konularının bilançosunu yapan dergiler, süreli-özgün yayınlardır. Dergiler yeni üretilen bilgilerin halka iletilmesinde önemli bir yere sahip olmasının yanında dönemi canlı bir şekilde karakterize etmektedir. İçinde bulunduğu döneme tanıklık eden dergiler eğitim-öğretim işlevi de görmektedir. Bilgilerin yenilenmesinde ve aktarılmasında rol oynayan dergilerin dünya düşünce hayatında olduğu kadar Türk düşünce hayatında da önemli bir yeri vardır.

Tanzimat Dönemi’nden (1839-1876) itibaren günlük gazetelerle birlikte haftalık, on beş günlük ve aylık dergiler yayımlanmaya başlanmıştır. İlk Türk dergileri tıpkı Avrupa’da olduğu gibi ilmî cemiyetlerin yayın organı olarak ortaya çıktığından, Türk dergiciliği bilim dergiciliği olarak gelişmeye başlamıştır. 1849 yılında yayınlanan ilk dergiden sonra (Vekayi-i Tıbbiye) Türkiye’de dergicilik gelişme göstermeye başlamıştır.¹ Tanzimat Dönemi’nin aydınlarının seslerini duyurmak için çıkarmış oldukları dergiler ya bir edebiyat akımının, ya bir kurumun, ya bir topluluğun yayın organı olarak yayımlanmıştır. İlk başlarda sanat ve edebiyat içerikli olan dergiler daha sonra siyasal içerik kazanmaya başlamışlardır.

Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi’nin 8 Ekim 1864 tarihinde ilan edilmesinden sonra ilk defa Tuna Vilayeti’nde bir vilayet matbaası kurulmuş ve vilayet adına bir gazetenin çıkarılması kararlaştırılmıştır.² Daha sonra -özellikle 1866 tarihinden sonra- başka vilayetler de kendi matbaalarını kurup, kendi gazetelerini çıkarmaya başlamışlardır. XX. yüzyılın başında sayısı otuzu bulan vilayet matbaaları aynı zamanda dergi ve gazeteler için basımevi görevini üstlenmişlerdir. Böylece taşra/yerel dergi sayısında büyük bir artış meydana gelmiştir. Tanzimat dönemi yerel basınının en önemli özelliği haline gelen vilayet matbaaları merkezin taşrayı idare etmesinde

¹ Avrupa’da dergicilik faaliyeti XVII. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. 1665 yılında Paris’te çıkan *Journal des Savant* bilinen ilk dergidir. Aynı yıl Londra’da *Philosophical Transactions* da yayımlanmıştır. Bülent Varlık, “Tanzimat ve Meşrutiyet Dergileri”, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, C.I, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, s.112.

² Mehmed Seyitdanlıoğlu, “Yerel Yönetim Metinleri III: Tuna Vilayeti Nizamnamesi”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, C. V, S. 2 (Mart 1996), s. 71. 1864 Vilayet Nizamnamesi için bkz: *Düstur*, Tertib-i Evvel, C.I, İstanbul 1282, s.517-536.

önemli araç haline gelmiştir. Ayrıca vilayetlere dergilerin girmesini, bölgesel dergiciliğin doğmasını ve bu dergilerin ışığında bir kamuoyunun oluşmasını sağlamıştır.³

Vilayet matbaalarının bir örneği de 1913 yılında Bolu'da açılmıştır. II. Meşrutiyet Döneminde Bolu Vilayet Matbaası kurulduktan sonra Bolu Vilayet Gazetesi'nin yanı sıra, salname, haber bültenleri, resmi bildiri ve duyurular ile sanat ve edebiyat içerikli dergiler çıkarılmaya başlanmıştır. Bu dönemde (1913) Mithat Kemal Bey tarafından *Ferda*; Hacı Ağâh, İsmail Cemil, Âdem Zeki, Mehmet Cemil beyler tarafından da (1916) *Kardeş* isimli dergiler çıkarılmıştır. Milli Mücadele ve erken Cumhuriyet döneminde ise Dertli, Türkoğlu, Kürsü-i Millet, Gamlı, Duygu Yurdu, Yeni Yol, Milli Gaye Altın Yaprak ve Yeşil Yaprak gibi dergi ve gazeteler yayımlanmıştır. Bu yayınlardan anlaşıldığı gibi Bolu'da ciddi bir süreli yayın geleneğinin olduğu görülmektedir.⁴

2. Türkiye Muallimler Birliği

Osmanlı Devleti'nde eğitim alanında Tanzimat döneminde başlayan yenileşme hareketleri Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ilk yıllarından itibaren bir eğitim seferberliği başlatılmış ve bu alanda pek çok reform gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu reformlardan birisi de yurt genelinde öğretmenlerin tek bir çatı altında toplanarak mesleki örgütlenmelerini gerçekleştirmelerine olanak sağlanması olmuştur. Dünyada öğretmen örgütlenmeleri ilk önce Sanayi Devrimi sonrası modernleşmenin ve siyasal çeşitliliğin artışının sonuçlarından biri olarak 1800'lerde gündeme gelmiştir. FISE (Uluslararası Eğitim Sendikaları Federasyonu), CMOPE (Öğretim Mesleği Örgütleri Dünya Konfederasyonu), FIAI (İlkokul Öğretmenleri Uluslararası Federasyonu), FIPESO (Resmi Ortaöğretim Öğretmenleri Uluslararası Federasyonu), CSME (Öğretmenler Dünya Sendikal Konfederasyonu) gibi uluslararası öğretmen dernekleri ve sendikaları XX. yüzyılın başlarından itibaren faaliyete geçerek gelişmeye başlamışlardır.⁵

Türkiye'de öğretmenlerin örgütlenme tarihi yüz yıllık köklü bir geçmişe dayandırılabilir. II. Meşrutiyet (24 Temmuz 1908)'in ilanının hemen ardından İstanbul'da kurulan *Encümen-i Muallimin* ve *Muhafaza-i Hukuk-u Muallimin* öğretmenlerin ilk meslek cemiyetleri olarak kabul edilmektedir. Bu cemiyetler daha sonra birleşerek, *Cemiyet-i Muallimin* adını almış, başkanlığına da Zeki Bey getirilmiştir.⁶ Cemiyet 15 günde bir yayımlanan *Mirat-ı Maarif* adında bir dergi çıkartmaya başlamıştır.⁷ Dergide mesleki dayanışma ve eğitimin temel meseleleri ele alınmaya çalışılmıştır.⁸ Ancak cemiyet 31 Mart Ayaklanması'nın ardından kapatılmış, başkanı da tutuklanmıştır. Bu öğretmen cemiyetinin yanı sıra II. Meşrutiyet döneminde kurulan Neşri Maarif, Teavün-ü Muallimin, Millî Talim ve Terbiye, Terakki-i Maarif ve İttihat-ı Muallimin,

³ Bülent Varlık, "Yerel Basımın Öncüsü: Vilayet Gazeteleri", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, C.I, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, s.99.

⁴ Mehmet Tunçkol, *Milli Mücadele Dönemi'nde Bolu Basını*, <http://www.bolugundem.com>, Erişim tarihi: 26.11.2016.

⁵ Mustafa Şahin, "Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmelerine Bir Örnek: Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.XIV/28, Ankara 2014, s.281-302.

⁶ Ali Çankaya, *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (1859-1968)*, Ankara 1969, C.3, s.407-409.

⁷ Yahya Akyüz, *Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri*, Doğan Basımevi, Ankara 1978, s.77.

⁸ Arzu M. Nurdoğan, "Türkiye'de Öğretmenlik Mesleğinde Sosyal Dayanışma Fikrinin Doğuşu: Muallim Cemiyetleri (1908-1914)", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, İstanbul 2007, S.17, s.65-82.

Mahfel-i Muallimin, Muallimler Yurdu, Mekatib-i İbtidaiye Muallimler, Darümuallimin Mezunları, Darümuallimin ve Darümuallimat Mezunları gibi cemiyetler kurulmuştur. Ancak bu cemiyetlerden hiç biri öğretmenler arasında birlikteliği sağlamayı başaramamıştır.⁹

I. Dünya Savaşı sonlarına doğru *Muallimler Cemiyeti* adıyla yeni bir öğretmen örgütü kurulmuştur.¹⁰ İstanbul'da 8 Mart 1918 tarihinde kurulan cemiyetin kurucusu ve ilk başkanı Ahmet Halit Yaşaroğlu'dur. Cemiyet taşrada şubeler açmayı, öğretmenler arasında dayanışmayı sağlamayı, öğretmenlerin toplumsal ve ekonomik gereksinimlerini ve saygınlıklarını koruyup geliştirmeyi, bilimsel toplantılar düzenlemeyi, toplumsal ihtiyaçlarını karşılamayı, halkın yaşam ve kültür düzeyini yükseltmeyi hedef olarak belirlemiştir. Savaş yıllarında öğretmenler ücretlerini düzenli alamamalarına rağmen sorumluluklarını fedakârca yerine getirmişlerdir.¹¹ İstanbul Türk Ocağı binasında faaliyetlerini sürdüren Cemiyet'in toplantıları zaman zaman İtilaf Devletleri'nin askerleri tarafından basıldığı için çalışmalarını gizlice yürütmek zorunda kalmıştır. İzmir'in 15 Mayıs 1919'da Yunan ordusu tarafından işgali üzerine, 22 Mayıs'ta Sultanahmet Meydanı'nda binlerce kişinin katıldığı mitingi düzenlemiştir.¹²

Milli Mücadele sırasında da Muallimler Cemiyeti üyesi öğretmenler halkın aydınlatılması, örgütlenmesi için çeşitli faaliyetler yürütmüşlerdir. Cemiyet'in önde gelen kadroları, Milli Mücadeleye gönüllü olarak katılmışlardır. Örneğin Cemiyet'in önderlerinden Mustafa Necati ve Cevat Dursunoğlu, Milli Mücadele'de önemli görevler üstlenmişlerdir. Bunlardan Mustafa Necati Bey, Ege'de Yunan işgaline karşı verilen mücadelede öncülük ederken, Cevat Dursunoğlu da Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulmasında etkin rol oynamıştır. Anadolu'da Milli Mücadele döneminde İstanbul'da bulunan öğretmen dernekleri Ankara hükümetine destek vermişlerdir. Ankara Hükümeti de cemiyet mensubu öğretmenleri desteklemiş, haklarını savunabilmeleri için örgütlenmelerini teşvik etmiştir. TBMM'nin açılmasından sonra bütün öğretmen örgütlerinin Ankara'da tek bir çatı altında toplanmasına karar verilmiştir. Bu amaçla Temmuz 1920'de Ankara Lisesi öğretmenleri *Muallim ve Muallimeler Cemiyeti*'ni kurmuşlardır. Cemiyet, 7 Mayıs 1921'de *Türkiye Muallime ve Muallim Cemiyetleri Birliği*'ne dönüşmüştür. Fahri Başkanı Mustafa Kemal Paşa, amacı "*muallime ve muallimlerin içtimai vaziyetlerini yükseltmek*" olarak belirtirken bu amaca iktisadi ve ilmi araçlarla ulaşmayı hedeflemiştir.¹³ Merkezi Ankara'da kurulan Birlik, İstanbul'daki Muallimler Cemiyeti ve Mekatib-i İbtidaiye Muallimler Cemiyeti ile de birleşerek *Türkiye Muallime ve Muallimler Cemiyeti* adı altında yeniden teşkilatlanmıştır.¹⁴

Cumhuriyet ilan edildikten sonra Türkiye Muallim ve Muallimeler Cemiyeti 22-29 Ağustos 1924 tarihinde gerçekleştirdiği kongresinde adını "*Türkiye Muallimler Birliği*" olarak değiştirdi.

⁹ Yahya Akyüz, "*Doğuşunun Yüzdüncü Yılında Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesinin İlk On Yılına Bakışlar(1908-1918)*", Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM), S.22, Ankara 2007, s.8.

¹⁰ İsmail Göldaş, *Milli Kurtuluş Savaşında Öğretmenler*, Öğretmen Dünyası Yayınları, Ankara 1981. s.21-28.

¹¹ Ahmet İnce, *Demokratik Öğretmen Hareketleri*, Aygöl Matbaası, Ankara 1989, s.15.

¹² Ahmet Orhan, *Cumhuriyet Dönemi Öğretmen Örgütlenmesi*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, s.34.

¹³ Filiz Oymak, *Türkiye Muallimler Birliği Mecmuasının Sistematiği Tahlili*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli 2009, s.9.

¹⁴ Göldaş, a.g.e., s.40-52.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, Yahya; “*Doğuşunun Yüzüncü Yılında Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmesinin İlk On Yılına Bakışlar(1908-1918)*”, **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi(OTAM)**, S. 22, Ankara 2007, s. 1-50.
- AKYÜZ, Yahya; **Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri**, Doğan Basımevi, Ankara 1978.
- Altın Yaprak Dergisi**, 13 Sayı, Vilayet Matbaası, Bolu 1925.
- ALTUNYA, Niyazi; **Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmesi (1908-1998)**, Ürün Yayınları, Ankara 1998.
- Bolu Gazetesi**, 2 Kânunuevvel 1336.
- ÇANKAYA, Ali; **Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (1859-1968)**, Ankara 1969, C.3.
- Dertli Gazetesi**, 6 Kânunuevvel 1336.
- Dertli Gazetesi**, 15 Mayıs 1339.
- Dertli Gazetesi**, 20 Kânunuevvel 1336.
- Dertli Gazetesi**, 22 Mayıs 1339.
- Dertli Gazetesi**, 24 Nisan 1339.
- Düstur**, Tertib-i Evvel, C.I, İstanbul 1282, s.517-536.
- EVCİN, Erol; **Birinci Dünya Savaşı’ndan Türkiye Cumhuriyeti’nin Kuruluşuna Bolu ve Çevresi (Olaylar ve İz Bırakanlar)**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2013.
- GÖLDAŞ, İsmail; **Milli Kurtuluş Savaşında Öğretmenler**, Öğretmen Dünyası Yayınları, Ankara 1981.
- İNCE, Ahmet; **Demokratik Öğretmen Hareketleri**, Aygöl Matbaası, Ankara 1989.
- KILIÇ, Fahri; “*Bolu Müdâfaa-ı Hukuk Cemiyeti ve Faaliyetleri*”, **AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi**, S.11(1), 2011. s. 29-37.
- Milli Gaye Mecmuası**, Mart 1923, S. 8.
- NURDOĞAN, Arzu M.; “*Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğinde Sosyal Dayanışma Fikrinin Doğuşu: Muallim Cemiyetleri (1908-1914)*”, **Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi**, İstanbul, Güz 2007, S. 17, s.65-82.
- ORHAN, Ahmet; **Cumhuriyet Dönemi Öğretmen Örgütlenmesi**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları İstanbul, 2001.
- OYMAK, Filiz; **Türkiye Muallimler Birliği Mecmuasının Sistemik Tahlili**, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli 2009.
- ÖZKAYA, Hilal; “*Cumhuriyet Dönemi’nde Bir Eğitim Dergisi: Bolu’da “Altın Yaprak”*”, **AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.XVI, Bolu 2016, s.273-300.
- ÖZTÜRK, Selahattin; “*Osmanlıca Eğitim, Çocuklar ve Gençlere Dair Süreli Yayınlar (Bir Bibliyografya Denemesi)*”, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, EDAM**, Haziran, Sayı:1. İstanbul 2001, s.206-223.
- PUSTU, Yunus; “*Erzurum Muallimler Birliği ve Yayın Organı Olan (Erzurum) Muallimler Birliği Mecmuası*”, **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.XIV, S.3, Manisa 2016, s.185-204.

- SAHİLLİOĞLU, Halil; “*Altın*”, **TDVİA**, C.II, İstanbul 1989, s.532-536.
- SEYİTDANLIOĞLU, Mehmet; “*Yerel Yönetim Metinleri III: Tuna Vilayeti Nizamnamesi*”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, cilt 5, sayı 2 (Mart, 1996), s.67-81.
- SOLAK Mehmet, TARHAN Murat, KILIÇ Fahri; “*Bolu Türk Ocağı'nın Faaliyetlerinden Bir Kesit*” **AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Bolu 2016, s.211-230.
- ŞAHİN, Mustafa; “*Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmelerine Bir Örnek: Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği*”, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, S.XIV/28, Bahar Ankara 2014, s.281-302.
- TARHAN, Murat- KILIÇ, Fahri- SOLAK Mehmet; “*Altın Yaprak Dergisi (1925): Ahmet İzzet ve Mehmet Zekai Bey’in Kaleminden “Terbiye Notları”*”, **AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi**, 16(4), s.1795-1812.
- TUNÇKOL, Mehmet; **Milli Mücadele Dönemin’de Bolu Basını**, <http://www.bolugundem.com>, Erişim tarihi:26.11.2016.
- Türkoğlu Gazetesi**, 25 Mart 1339.
- VARLIK, Bülent; “*Tanzimat ve Meşrutiyet Dergileri*”, **Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi**, C.I, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, s.112-125.
- VARLIK, Bülent; “*Yerel Basının Öncüsü: Vilayet Gazeteleri*”, **Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi**, C.I, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, s.99-102.

DİZİN

- A.T, 13, 14, 25, 43, 49, 73, 97, 121, 205, 211
 Abdullah Efendi, 51, 187
 Abdülhak Hamit İhtifâli, 14, 25
 Adana Muallimler Birliği, 6
 Âdem Zeki, 4
 Afyon Karahisar Mebusu İzzet Ulvi, 161
 Ahmed Burhaneddin, 14, 73, 81
 Ahmed İzzet, 12, 14, 25, 35, 49, 67, 105
 Ahmed Zuhuri, 14, 15, 16, 25, 37, 49, 57, 73, 91, 97, 107, 121, 133, 169, 183, 193, 203, 217, 235, 241, 255, 265, 279, 281, 289, 305, 313, 331, 333
 Ahmet Halit Yaşaroğlu, 5
 Ahmet İzzet, 13, 18, 340
 Ahmet Talât (Onay), 7
 Ahmet Zuhuri, 13
 Akşehir, 185
 Altın Yaprak, ii, v, vi, vii, viii, ix, xi, 1, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 29, 107, 117, 337, 339, 340
 Altın Yaprak Mecmuası, v, xi, 1, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 337
 Birlik, v, 1, 5, 6, 8, 9, 12, 27, 35, 43, 115, 159, 211
 Bolşevik, 311
 Bolu, v, vi, viii, ix, xi, 1, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 25, 27, 29, 33, 35, 37, 43, 47, 49, 51, 53, 71, 73, 75, 77, 81, 95, 97, 99, 101, 115, 117, 121, 123, 125, 137, 145, 149, 151, 157, 161, 165, 169, 171, 173, 175, 183, 187, 189, 191, 193, 195, 197, 201, 203, 205, 211, 215, 217, 221, 227, 229, 231, 235, 239, 241, 245, 247, 249, 251, 253, 263, 265, 269, 279, 283, 285, 287, 289, 293, 305, 309, 311, 313, 315, 317, 331, 333, 337, 339, 340
 Bolu Hükümet Matbaası, 49, 145, 169, 193
 Bolu Kız Sanayi Mektebi, 13, 37, 183, 279, 333
 Bolu Muallimler Birliği, v, 6, 7, 8, 9, 11, 17, 21, 235, 337
 Bolu Orta Mektebi, 19, 227, 309
 Bolu Türk Ocağı, vi, 8, 10, 16, 17, 33, 43, 71, 97, 99, 340
 Cajeten, 319, 321
 Cemiyet-i Muallimin, 4
 Cennar, 61, 77, 79, 109, 111
 Cevat Dursunoğlu, 5
 Cevdet Paşa, 109, 111
 CMOPE (Öğretim Mesleği Örgütleri Dünya Konfederasyonu), 4
 Coğrafya, ix, 7, 12, 13, 37, 105, 177, 183, 213, 279, 305, 331, 333
 Cumayanı, 185
 Cumhuriyet, i, ii, vi, vii, 1, 4, 5, 8, 10, 13, 14, 17, 18, 19, 22, 33, 41, 49, 55, 171, 187, 279, 337, 339
 Çanakkale Muallimler Birliği, 6
 Çebni, 187
 Çilimli, vii, 13, 51, 139, 143, 171, 185, 189
 Çin, 167, 179, 183, 273, 311
 Darülmualimat, 5
 Darülmualimin, 5
 Darülmualimin Mezunları, 5
 Dava Vekili Akif Bey, 7
 David Hume, 319
 Demirciler, 187
 Dertli, 4, 6, 7, 339
 Doktor Arif, 71, 183, 245
 Doktor Safvet, 12, 13, 14, 103, 121, 127
 Dörtdivan, 185
 Duygu ve Düşünce, 6
 Duygu Yurdu, 4
 Düzce, vi, vii, ix, 7, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 43, 51, 73, 75, 87, 91, 111, 123, 139, 141, 143, 145, 151, 153, 155, 157, 159, 161, 163, 165, 167, 171, 173, 183, 185, 187, 189, 195, 211, 227, 283, 285, 309, 311, 331
 Düzce Haberleri, vii, 15, 145, 157
 Düzce Mektupları, vi, 14, 73, 87
 Düzce Orta Mektebi, ix, 19, 165, 167, 183, 227, 283, 309
 Ebubekir Razi, 111
 Elmalık, 51, 187
 Emil Öje, 101
 Encümen-i Muallimin, 4
 Erkek Orta Mektebi, 12, 20, 73, 117
 Eski Türk Milletleri, vii, 15, 179
 Faruk Behiç, 13, 14, 15, 25, 39, 73, 81, 121, 129, 145, 157, 217, 235, 241, 249
 Fenni Muhâsebe, 73

- Ferda, 4
 FIAI (İlkokul Öğretmenleri Uluslararası Federasyonu), 4
 FIPESO (Resmi Ortaöğretim Öğretmenleri Uluslararası Federasyonu), 4
 FİSE (Uluslararası Eğitim Sendikaları Federasyonu), 4
 Fransa, 35, 111, 277, 327, 329
 Gamlı, 4
 Geçitviran, 187
 Gerede, 12, 17, 18, 115, 185, 231, 281, 309, 311
 Gündolaması, 185
 Hacı Agâh, 4
 Hafız Arif, 7
 Hakkı Tarık Us Kütüphanesi, 1
 Hariciye Nazırı Reşit Paşa, 327
 Hasan Tahsin,, 51
 Hendese,, 213
 Hesap,, 213
 Hikmet Turhan (Dağlıoğlu), 6
 İmam ve Hatip Mektebi, x, 7, 115, 309, 333
 İmla, 213
 İrfan Mehmed, 16, 265, 275, 289, 299, 313
 İrfan Mehmet, 13
 İslam, 39, 41, 107, 179, 183, 273, 275, 299
 İsmail Cemil, 4
 İsmail Hakkı Efendi, 185
 İstanbul Türk Ocağı, 5
 İsviçre Kanun-ı, 311
 İzcilik, v, vii, 15, 51, 75, 169, 177
 İzmir Mebusu Necati, 161
 Kara Fatma Hanım, 16, 265, 281
 Karakaya, 187
 Karların İlhamı, v, 14, 25, 31
 Kasaplar, 185, 187
 Kasapzade Kemal Şakir, 19
 Kastamonu Erkek Muallim Mektebi, x, 335
 Katip Mustafa Efendi, 333
 Keldani, 181
 Kıraat, 213
 Kıyaslar, 185
 Kız Sanat Mektebi, 13
 Korgölcük, 187
 Köprübaşı, 185
 Kürkçüler, 187
 Kürsü-i Millet, 4
 M. Faruk, 16, 265, 279, 289, 291
 Maarif Haberleri, v, vi, vii, viii, ix, 11, 15, 16, 51, 75, 115, 145, 147, 165, 169, 183, 193, 211, 217, 235, 265, 267, 283, 289, 309, 313
 Macide Hanım, 7, 27, 115, 333
 Madam Monteku, 109, 111
 Mahfel-i Muallimin, 5
 Makrubar, vi, 14, 49, 57
 Maksudımız, v, 9, 14, 25, 29
 Malumatı Diniye, 213
 Mehmed Ali Paşa, 327, 329
 Mehmed Can Bey, 12, 45, 115, 123, 135, 137, 331
 Mehmed Emin Efendi, 185
 Mehmed Sermed, 15, 16, 169, 193, 265, 283, 289, 305, 313
 Mehmed Zekai, 14, 15, 16, 25, 43, 97, 145, 155, 169, 173, 193, 197, 217, 221, 265, 269, 289, 293
 Mehmet Cemil, 4
 Mehmet Sermed, 13
 Mekatib-i İbtidaiye Muallimler, 5
 Midhat Bey, 17, 231
 Mikroplar Âlemine Bir Nazar, vii, 13, 14, 15, 127, 145, 155
 Milli Gaye, 4, 7, 339
 Milli Kütüphane, 1
 Milli Talim ve Terbiye, 4
 Mithat Kemal Bey, 4
 Muallim, vi, vii, viii, 4, 5, 6, 7, 18, 27, 83, 91, 135, 143, 185, 187, 189, 195, 199, 205, 235, 237, 267, 285, 309, 311, 331, 333, 335, 339
 Muallimler Birliği, 1, 6, 7, 8, 9, 10, 17, 25, 55, 133, 159, 337, 339
 Muallimler Cemiyeti, 5
 Muallimler Mecmuası, 6
 Muallimler Yurdu, 5
 Mudurnu, viii, 13, 18, 51, 171, 185, 229, 231, 233, 311
 Mudurnu Kız İlk Mektebi, 13, 229
 Muhafaza-i Hukuk-u Muallimin, 4
 Mustafa Hulusi Efendi, 185
 Mustafa Kemal Paşa, 5, 17
 Mustafa Necati, 5, 6, 8, 99
 Mustafa Reşit Paşa, 255, 327, 329
 Müfettiş Ali Rıza Bey, viii, 203
 Nadire Hanım, 309
 Nahiv, 213
 Nazif Bey, 7
 Neşr-i Maarif, 4
 Niyazi Efendizade, 12, 227
 Nizamı Bey, 333
 Nizam-ı Cedid, 279
 Nuri Bey, 17, 83, 85, 113, 167, 189, 209
 Ömerler, 187
 Pastör, 59, 61, 77, 157
 Paşaköy, 187
 Reşadiye, 51, 185, 309

- Sabri, 7, 8, 9, 10, 14, 25, 27, 29, 49, 53, 71, 73, 77, 97, 101, 115, 121, 123, 125, 135, 145, 149, 161, 169, 173, 189, 193, 197, 217, 221, 241, 245, 265, 269, 289, 293, 309, 313, 317
- Sabri Bey, 7, 8, 9, 10, 71, 123, 135, 161, 189
- Saprofit, 129
- Sarf, 213
- Sargun, 181
- Selamlar, 185
- Sermed Paşa, 7, 115, 333
- Sivas Mebusu Rahmi, 161
- Sultanî Müdürü Avni, 7
- Sümer, 179, 181
- Sümeriler, 181, 183
- Sürelî Yayınlar, v, 3, 6, 339
- Şerefî Hanım, 13, 333
- Şerîfenur Hanım, 7, 27
- Şevket Bey, 7, 8, 99, 185, 333
- Şiir, 14, 15, 49, 73, 169, 193, 217, 241, 251
- Tabiat*, 157, 213, 233, 249, 277, 331, 333
- Tahrir, 213
- Tanzimat Dönemi, 3
- Tanzimat-ı Hayriye, 255, 329, 331
- Tarih Coğrafya ve Ruhîyat Muallimi, 13, 35
- Tarihi Bir Hasbihal, vi, 14, 97, 107
- Tarihi Fıkralar, vi, 14, 73, 91, 131
- Taş Mektep, 285
- Teavün-ü Muallimin, 4
- Tepe, 171, 187
- Terakki-i Maarif ve İttihat-ı Muallimin, 4
- Terbiye, v, vii, viii, ix, 12, 14, 15, 16, 18, 25, 31, 35, 137, 169, 173, 175, 193, 197, 199, 201, 213, 217, 221, 265, 269, 289, 293, 331, 333, 337, 340
- Tetkik, 179, 197
- Tevfik Efendi, 12, 19, 27, 185, 227
- Trabzon Lisesi, 13, 275, 299, 321
- Trabzon Mebusu Hamdi, 161
- Türk Bayrağı, ix, 16, 265, 279
- Türk Ocağı, v, vi, vii, 12, 17, 27, 71, 99, 115, 133, 135, 189, 195, 209, 231
- Türkiye Muallime ve Muallim Cemiyetleri Birliği, 5
- Türkiye Muallime ve Muallimler Cemiyeti, 5
- Türkiye Muallimler Birliği, v, 4, 5, 7, 8, 10, 22, 337, 339
- Türkoğlu, 4, 7, 340
- Urfa Mebusu Refet, 161
- Vali Ali Rıza (Oskay), 17
- Vali Ali Rıza Bey, 12, 71
- Viktor Hugo, 245
- Volter, 111
- William James, 317
- Yalancının Mumu, vi, vii, viii, 14, 73, 83, 97, 111, 121, 147, 207
- Yazı, v, 12, 14, 213, 333
- Yeni Hayat, 6
- Yeni Yol, 4
- Yenice, 185
- Yeşil Yaprak, 4, 6, 9, 21
- Yunanistan, 31, 311
- Yusuf Ziya, 185, 233
- Yusuf Ziya Efendi, 185